ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ 15

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ 17

ΜΕΡΟΣ Ι
ΣΤΑΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ
ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. **Η ταυτότητα του μαθήματος «Νέα Ελληνικά»** 23
   1.1 Βασικές κατευθύνσεις 23
   1.2 Ο τίτλος του μαθήματος 24
      1.2.1 Βήματα προς την οριστικοποίηση του τίτλου «Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία» 26
   1.3 Περιοχές του μαθήματος και κατευθύνσεις διδασκαλίας 28

2. **«Αρχαία Ελληνικά» και «Νέα Ελληνικά»: Από την αλληλοϋπονόμευση στη διδακτική αξιοποίηση της διαχρονίας και της συνέχειας της Γλώσσας** 33
   2.1 Εισαγωγικά 33
   2.2 Δεσπόζουσα η θέση των Αρχαίων Ελληνικών 34
   2.3 Αντιθετικός ο προσανατολισμός της διδασκαλίας 36
   2.4 Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση των ετών 1976-1984 39
   2.5 Αξιολόγηση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης 41
   2.6 Το αίτημα προσέγγισης της Γλώσσας στη διαχρονική της διάσταση 46
   2.7 Η πρότασή μας 49
   2.8 Συμπέρασμα-επικαιροποίηση 52

3. **Νέα Ελληνικά: Γλώσσα και Λογοτεχνία (1929-1984)** 55
   3.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις 55
   3.2 Προσανατολισμός των Αναλυτικών Προγραμμάτων 56
   3.3 Τα σχολικά εγχειρίδια 58
   3.4 Η γλωσσική μορφή κριτήριο επιλογής των κειμένων 60

3.5 Διδακτική πρακτική 62
3.6 Η μεταρρύθμιση επιτέλους έγινε 63
3.7 Αξιολόγηση - επισήμανση 64

4. **Γλωσσική Πολιτική στην Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση** . . 67
4.1 Η γλώσσα ως στοιχείο διάκρισης και ως σύμβολο δύναμης . . . 67
4.2 Η νέα γλωσσική πραγματικότητα 69
4.3 Παγκοσμιοποίηση και γλωσσικό περιβάλλον 70
4.4 Γλωσσική Πολιτική: Η Ελληνική Γλώσσα σήμερα 74
4.5 Νεοελληνική Γλώσσα και ευρωπαϊκή ενοποίηση 77
4.6 Η ενοποιητική δυναμική του πολιτισμού της Ευρώπης 79
4.7 Συνειδητή πολιτική για την Ελληνική Γλώσσα 81
4.8 Πτυχές της προτεινόμενης γλωσσικής πολιτικής 83
4.9 Κατακλείδα 85

ΜΕΡΟΣ ΙΙ
Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1. **Η οργάνωση του Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ)** 89
1.1 Βασικές κατευθύνσεις 89
1.2 Τα μαθήματα ως δείκτης της σχέσης σχολείου - κοινωνίας 91
1.3 Η σημασία της οργάνωσης του ΑΠ κατά μάθημα 92
1.4 Η οργάνωση του ΑΠ συνιστά στοιχείο ιδεολογίας 94
1.5 Ο σχολικός χρόνος και η διαθεματική οργάνωση της ύλης 96
1.6 Από τα Αναλυτικά Προγράμματα στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) 97

2. **Αναλυτικό Πρόγραμμα και Σχολικό Εγχειρίδιο** 99
2.1 Πλαίσιο λειτουργικών κατευθύνσεων 99
2.2 Σχέση Σχολικού Εγχειριδίου και Αναλυτικού Προγράμματος . . 100
2.3 Το Σχολικό Εγχειρίδιο ως εκφραστής της βούλησης της Πολιτείας 102
2.4 Η παιδευτική διάσταση του Σχολικού Εγχειριδίου 104
2.5 Το Σχολικό Εγχειρίδιο ως αντικείμενο έρευνας 106

3. **Γλωσσοπαιδαγωγικές διαστάσεις της προβληματικής για τη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας** 109
3.1 Ο γλωσσικός σχεδιασμός ως θέμα της εκπαίδευσης 109
3.2 Μικτό Πρόγραμμα Σπουδών 111
3.2.1 Το υλοκεντρικό πρότυπο και η επιρροή του 111

3.2.2 Το στοχοθετικό πρότυπο και η επιρροή του 113
3.2.3 Το διαδικαστικό πρότυπο και η επιρροή του 114
3.3 Η Διαθεματικότητα στη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας . . . 117
3.4 Η επιστημονική βάση των επικοινωνιακών προσεγγίσεων στη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας 120
3.5 Η ανάλυση αναγκών των μαθητών στη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας 122

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (1984-2012)

1. **Αξιολόγηση του Αναλυτικού Προγράμματος του 1984** 127
1.1 Εισαγωγικά - Γενική αναφορά 127
1.2 Βασικοί τομείς της Αξιολόγησης του ΑΠ του 1984 128
1.2.1 Προσανατολισμός της διδασκαλίας 128
1.2.2 Αναλυτικό Πρόγραμμα και Σχολικά Εγχειρίδια 129
1.2.3 Σχεδιασμός μάθησης 132
1.2.4 Η αξιολόγηση ως στοιχείο της διδακτικής διαδικασίας . . 134
1.2.5 Τελικές διαπιστώσεις 137

2. **Το Πρόγραμμα Σπουδών του 1999 και η προσδοκία αξιοποίησής του** 139
2.1 Βασικές κατευθύνσεις 139
2.2 Από το Πρόγραμμα στη διδακτική πράξη 140
2.3 Η αναντιστοιχία Αναλυτικού Προγράμματος και διδακτικού υλικού 141
2.4 Επικοινωνιακός προσανατολισμός της διδασκαλίας 144
2.5 Προδρομικός ο ρόλος του Προγράμματος Σπουδών του 1999 . . 145

3. **Αξιολόγηση των ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003** 147
3.1 Μεθοδολογία αξιολόγησης των Προγραμμάτων Σπουδών του 2003 147
3.1.1 Πολιτικοί και ιστορικοί παράγοντες 148
3.1.2 Οικονομικοί και τεχνολογικοί παράγοντες 151
3.1.3 Κοινωνικοί και πολιτιστικοί παράγοντες 153
3.1.4 Οι γλωσσολογικοί παράγοντες στη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας 154
3.2 Αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών του 2003 και των Σχολικών Εγχειριδίων 156

3.2.1 Εισαγωγική σημείωση 156
3.2.2 Προσανατολισμός της διδασκαλίας 156
3.2.3 Προγράμματα Σπουδών και Σχολικά Εγχειρίδια 158
3.2.4 Σχεδιασμός μάθησης 164
3.2.5 Η αξιολόγηση ως στοιχείο της διδακτικής διαδικασίας . . 166

ΜΕΡΟΣ IV

ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΕΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΠΣ ΚΑΙ ΔΕΠΠΣ ΤΟΥ 2003

1. **Οι παιδαγωγικοί παράγοντες και η οργάνωση της διδασκαλίας στα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003** 171
1.1 Η διαθεματικότητα στα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003: Θέση και λειτουργία 171
1.1.1 Οι μακροέννοιες στα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003 174
1.2 Μέθοδος διδασκαλίας: Επικοινωνιακή προσέγγιση 176
1.3 Τα Σχολικά Εγχειρίδια και η διδασκαλία της Γραμματικής 183
1.4 Σχολικά Εγχειρίδια και διδασκαλία Λεξιλογίου 196
1.5 Η Πρόσληψη κειμένου στα Σχολικά Εγχειρίδια 206
1.6 Παραγωγή Γραπτού Λόγου και Σχολικά Εγχειρίδια 216
1.7 Η Αξιολόγηση στα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003 221
1.7.1 Προβληματική και διαπιστώσεις 221
1.7.2 Κριτική αποτίμηση της υιοθετούμενης από τα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ του 2003 αξιολογικής διαδικασίας 223
1.8 Αποδέκτες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (ΑΠΣ) . . . 224

ΜΕΡΟΣ V

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

1. **Προβληματική της Επικοινωνιακής Διδασκαλίας της Γλώσσας** . 229
1.1 Κατευθύνσεις και επισημάνσεις 229
1.1.1 Προβλήματα - Ερωτήματα και Θέσεις για τη διδασκαλία της Μητρικής Γλώσσας 230
1.2 Καταλληλότητα της διδακτέας ύλης 231
1.3 Η αποτελεσματικότητα και ο δυναμικός χαρακτήρας του μαθήματος της Γλώσσας 232
1.4 Συνεχής ανατροφοδότηση Γλώσσας και Θέματος 233
1.5 Συντελεστές της επικοινωνιακής διδασκαλίας 235
1.6 Επικοινωνιακές δραστηριότητες 236

1.7 Επιλογή και οργάνωση της διδακτέας ύλης 238
1.8 Διδακτικές δραστηριότητες και κατάλληλα κείμενα 240
1.8.1 Κριτήρια 240
1.8.2 Επιλογή κειμένων 241

2. **Εφαρμογές διδασκαλίας** 245
2.1 Πρώτο Σχέδιο Διδασκαλίας: Διδακτική οργάνωση και αξιοποίηση θεματικής ενότητας 245
2.2 Δεύτερο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή ηλεκτρονικού κειμένου και την επικοινωνία μαθητών με τη χρήση ιστολογίου 255
2.3 Τρίτο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για παραγωγή γραπτού λόγου 269
2.4 Τέταρτο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία συντακτικού φαινομένου . . 284
2.5 Πέμπτο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία γραμματικής δομής 297
2.6 Έκτο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οι δημιουργικές δραστηριότητες στην προσέγγιση κειμένων 309
2.7 Έβδομο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία συντακτικού φαινομένου . . 315
2.8 Όγδοο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για παραγωγή γραπτού λόγου - πολυτροπικού κειμένου 320
2.9 Ένατο Σχέδιο Διδασκαλίας: Οργάνωση διδακτικών δραστηριοτήτων για τη χρήση - αξιοποίηση ηλεκτρονικών λεξικών 330

ΜΕΡΟΣ VI
ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1. **Διδακτική αξιοποίηση της σχέσης Γλώσσας και Λογοτεχνίας** . . 341
1.1 Η φύση της λογοτεχνίας 341
1.1.1 Λογοτεχνία και Μητρική Γλώσσα 342
1.1.2 Η λογοτεχνία ως μαρτυρία και κριτήριο γλώσσας 343
1.1.3 Λογοτεχνία και διδασκαλία της γλώσσας 345
1.1.4 Η ανάγνωση της λογοτεχνίας 345
1.1.5 Προβληματική για το διδακτικό προσανατολισμό 347
1.1.6 Συμπέρασμα 350

2. **Αξιοποίηση της Θεωρίας της Πρόσληψης στη συγκειμενοποιημένη ανάγνωση διηγήματος** 351
2.1 Προβληματική της σύνδεσης 351
2.2 Διδακτική πράξη 354
2.2.1 Βασικές κατευθύνσεις για τη διδασκαλία του διηγήματος 357
2.2.2 Συμπληρωματικό διδακτικό υλικό 369

3. **Διδασκαλία σε τάξεις αναγνωστικά ανομοιογενείς** 377
3.1 Εισαγωγικά 377
3.2 Η ανάγνωση 377
3.3 Η επιλογή του αναγνώσματος 378
3.4 Διδασκαλία και αναγνωστική ικανότητα 380
3.5 Η αναγνωστικά ανομοιογενής σχολική τάξη 382
3.6 Διδασκαλία βάσει της «αναγνωστικής ανταπόκρισης» 383
3.7 Από τον προβληματισμό στην πράξη της διδασκαλίας 384
3.8 Τελικές επισημάνσεις 392

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 395
Α. Ελληνική 395
Β. Ξενόγλωσση 406

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 411